

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
6/22 Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
доктору наук з фізичного виховання та спорту,
професору Пітину М.П.

Відгук

офіційного опонента -

доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора,
Костюкевича Віктора Митрофановича

на дисертаційну роботу Наконечного Романа Богдановича

на тему «**Тактична підготовка футболістів віком 11-12 років із використанням
інтерактивних технологій**»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,

за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Футбол є найбільш популярним видом спорту як у світі, так і в нашій країні. Проблема пошуку найбільш раціональних шляхів удосконалення системи багаторічної підготовки футболістів була предметом наукових досліджень вітчизняних (Б.Ф. Бойченко, 1986; А.В. Дулібський, 2003; Е.Ю. Дорошенко, 2013; В.М. Костюкевич, 2013; Г.А. Лісенчук, 2003; І.Г. Максименко, 2010; В.В. Ніколаєнко, 2014; В.М. Шамардін, 2001) та зарубіжних (Т. Arda, С. Casal, 2007; Т. Vomba, G. Haft, 2009; J. Sole, 2002; S. Stark, 2010; Н. Wein, 2009) науковців. Важливо зазначити, що серед спеціалістів футболу залишається дискусійними питання щодо тактичної підготовки футболістів в залежності від етапу їх багаторічного тренування. Насамперед, проблема дискусії охоплює етапи початкової підготовки, попередньої базової підготовки, спеціалізованої базової підготовки, підготовки до вищих досягнень. Саме на цих етапах здійснюється базова підготовка футболістів до спорту вищих досягнень. Ключовою ланкою в системі спортивного удосконалення є тактична підготовка. Цілком імовірно, що основи тактичної підготовки юних футболістів мають формуватися на етапі попередньої базової підготовки, що дозволить більш цілеспрямовано управляти техніко-тактичною підготовкою футболістів на наступних етапах багаторічного тренування.

Отже, тема дисертаційного дослідження Наконечного Б.Р. є актуальною відносно сучасних запитів теорії та практики футболу.

Оцінка рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертація Наконечного Р.Б. є завершеною самостійною науковою роботою, що виконана на сучасному науково-методичному рівні містить раніше не захищені наукові положення та теоретичні узагальнення, має важливе наукове, теоретичне значення для теорії та практики футболу, зокрема, підвищення ефективності управління підготовкою юних футболістів у дитячо-юнацьких спортивних школах, дитячо-юнацьких спортивних школах олімпійського резерву та спортивних клубах, включаючи футбольні клуби.

Дисертаційне дослідження виконано в межах тем: 2.2. «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті» (номер державної реєстрації

0116U003167) плану науково-дослідної роботи ЛДУФК на 2016-2020 р.р. та 2.1. «Теоретико-методологічні основи тактики у спорті» (номер державної реєстрації 0121U100634) зведеного плану науково-дослідної роботи ЛДУФК імені Івана Боберського на 2021-2025 р.р.

Результати дисертаційного дослідження висвітлено в 14 наукових працях, у т.ч.: основні наукові результати опубліковано в 6 наукових працях; у 4 публікаціях представлено матеріали дисертації; у 5 публікаціях характеризуються матеріали, що додатково розкривають результати дослідження.

У публікаціях, що виконані у співавторстві здобувачу належить впорядкування методологічного апарату дослідження, безпосередньому аналізу результатів наукового пошуку, формуванню узагальнюючих висновків тощо.

Новизна представлених експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

Здійснений науковий пошук за темою дисертаційного дослідження дозволив здобувачеві уперше:

- обґрунтувати структуру та зміст програми з тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років на етапі попередньої базової підготовки із застосуванням інтерактивних завдань;
- довести ефективність застосування у тактичній підготовці футболістів віком 11-12 років оригінального інтерактивного засобу – комп'ютерної програми «Ігрові ситуації», що передбачає різне тлумачення ситуацій у футболі під час атаки та захисту.

Автором удосконалено відомості про доцільність упровадження цілеспрямованої тактичної підготовки у систему підготовки юних футболістів 11-12 років, що базується на комплексному підході з використанням різних засобів спортивного тренування.

Результати дослідження дозволили здобувачеві удосконалити зміст тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років на етапі попередньої базової підготовки.

У дисертаційному дослідженні набули подальшого розвитку знання про сучасну тактичну підготовку футболістів у межах їх багаторічного тренування (А.В. Дулібський, 2003; А.А. Ніколаєнко, 2014; І.Г. Максименко, 2010; В.М. Шамардін, 2001; R. Benitez, 2014; R. Bellu, 2016; P. Kinq, 2018; H. Wein, 2011) та ін.

Наукова обґрунтованість досліджень.

Наукові положення та висновки, що викладені у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають поставленим меті та завданням відносно об'єкту та предмету дослідження.

Достовірність результатів дослідження обумовлена:

- проведенням чотирьохетапного дослідження, що дозволило у логічній послідовності вирішити поставлені завдання упродовж 2020-2022 р.р.;
- достатнім науковим рівнем дослідження з використанням адекватних проблем наукового пошуку методів дослідження, а саме:
  - теоретичний аналіз та узагальнення;
  - документальний метод;
  - педагогічне спостереження;
  - опитування (анкетування);
  - педагогічний експеримент;
  - педагогічне тестування (вимірювання)

Зокрема, визначалася: проста зорово-моторна реакція; реакція вибору; реакція розрізнення; реакція на руховий об'єкт; оцінка уваги; перешкодостійкість; критична частота світлового миготіння; контактна координаціометрія за профілем; сила та витривалість нервових процесів; швидкість переключення уваги; рівень логічного мислення; рівень оперативного мислення; показники тестування в межах педагогічного експерименту;

- методи математичної статистики;
- залученням до дослідження достатньої кількості юних футболістів (n=100) та тренерів-практиків (n=50);
- логічно обґрунтованою гіпотезою дослідження.

Рівень поставленого наукового завдання

У дисертації відповідно до гіпотези дослідження коректно та послідовно визначено мету та завдання дослідження.

Мета дослідження полягала в науковому обґрунтуванні програми тактичної підготовки футболістів 11-12 років із застосуванням інтерактивних завдань.

Досягнення мети дослідження було обумовлено вирішенням сучасних підходів до реалізації тактичної підготовки спортсменів, встановленням психофізіологічних властивостей та психічних процесів футболістів віком 11-12 років, розробленням структури тактичної підготовки юних футболістів із застосуванням інтерактивних завдань, експериментальним обґрунтуванням авторської методики тактичної підготовки футболістів на етапі попередньої базової підготовки.

Об'єктом даного дослідження була тактична підготовка в командних ігрових видах спорту.

У межах об'єкту дослідження тактична підготовка футболістів віком 11-12 років розглядалася як **предмет дослідження**.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності .

Аналіз дисертаційної роботи дозволяє зазначити, що Наконечний Р.Б. володіє методологією наукової діяльності, що передбачає теоретичний аналіз проблеми дослідження, розробку наукової гіпотези досліджень, підбір адекватних методів дослідження відповідно до наукової проблеми теоретичного чи експериментального наукового пошуку, аналіз результатів дослідження з використанням методів математичної статистики, вміння викладати науковий матеріал стисло та послідовно тощо. Всі ці та інші компетентності щодо проведення наукових досліджень продемонстровані здобувачем, що зумовлює характеризувати його як науковця, який відповідає науковому ступеню доктора філософії за спеціальністю 017Фізична культура і спорт.

Академічна доброчесність.

При детальному аналізі структури та змісту дисертації, а також наукових публікацій за результатами дослідження ознак порушення академічної доброчесності не виявлено.

Характеристика основних структурних елементів дисертаційної роботи.

В анотації, що викладена українською та англійською мовами подано нароби й зміст проведеного дослідження із зазначенням актуальності, характеристики тенденцій тактичної підготовки футболістів, методології проведеного дослідження, наукової новизни та практичного значення отриманих результатів, публікацій з теми дослідження.

У **вступі** дисертантом обґрунтовано актуальність наукового пошуку, зв'язок роботи з науковими планами та темами, подано мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, здійснена характеристика методів дослідження, наукової новизни та практичного значення результатів дослідження, визначено сферу презентації і результатів дослідження, вказано кількість публікацій автора за темою дослідження та особистий внесок у спільних публікаціях.

У першому розділі **«Тактична підготовка та передумови її удосконалення на етапі попередньої базової підготовки в ігрових командних видах спорту»** здійснено аналіз тактичної підготовки спортсменів на сучасному етапі, зокрема, схарактеризовано зміст тактичної підготовки в командних ігрових видах спорту на етапі попередньої базової підготовки багаторічного тренування.

У цьому розділі автором описані анатомо-фізіологічні та психологічні особливості розвитку дітей віком 11-12 років, з урахуванням яких має формуватися програма тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років.

Автором дисертаційної роботи акцентується увага на необхідність більш широкого використання засобів тактичної підготовки юних футболістів саме на етапі попередньої базової підготовки.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** подана інформація про методи та організацію дослідження.

Вибір методів дослідження здобувачем був обумовлений методологією пізнання з урахуванням мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. У розділі описано організацію чотирьохетапного дослідження, на кожному з яких виконувалася логічно спланована програма даного наукового пошуку.

У третьому розділі **«Передумови для впровадження тактичної підготовки у тренувальний процес віком 11-12 років»** здійснено аналіз показників психофізіологічних властивостей футболістів віком 11-12 років, зокрема, були визначені різні типи реакції, оцінка уваги, перешкодостійкість, контактну координаціометрію по профілю тощо.

У розділі представлено інформацію про опитування тренерів відносно значення тактичної підготовки у тренувальному процесі юних футболістів на різних етапах багаторічного вдосконалення.

У цьому розділі окремо викладено структуру та зміст програми підготовки юних футболістів на етапі попередньої базової підготовки футбольної академії «Рух» м. Львів.

Результати дослідження, що подані у третьому розділі стали підґрунтям для розробки та експериментального впровадження авторської програми тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років.

У четвертому розділі **«Ефективність програм тактичної підготовки футболістів на етапі попередньої базової підготовки 11-12 років»** здобувачем здійснено обґрунтування програми тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років із використанням інтерактивних завдань. У розділі описано змістову частину авторської програми тактичної підготовки юних футболістів, що впроваджувалася за відповідними тренувальними блоками.

Порівняння показників тактичної підготовленості футболістів віком 11-12 років контрольної та експериментальної груп дозволило автору зробити ключові висновки щодо доцільності, з одного боку, розширення засобів тактичної підготовки футболістів на етапі попередньої базової підготовки, а з іншого, що авторська

програма тактичної підготовки на основі інтерактивних завдань футболістів віком 11-12 років є ефективною.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» акцентована увага на загальні значущості проблеми, що розв'язувалася у даному науковому пошуку, наведено три групи даних отриманих шляхом експериментального дослідження, що дозволило виділити наукове положення трьох рівнів наукової новизни, а саме: ті, що підтверджують, доповнюють та отримані вперше.

Стиль та мова дисертації. Дисертаційна робота написана українською літературною мовою, лаконічно, методично грамотно, витримана стосовно стилістичних правил.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто зазначити ряд дискусійних положень та недоліків.

1. При аналізі етапів багаторічної підготовки футболістів варто було б більш детально здійснити характеристику етапу підготовки до вищих досягнень, на якому значна увага приділяється тактичній підготовці спортсменів.
2. У роботі достатньо детально описана структура та зміст тактичної підготовки спортсменів у таких командних ігрових видів спорту як баскетбол, волейбол, гандбол. На нашу думку, така інформація знаходиться за межами предмету даного дослідження.
3. Висновки до першого розділу не повністю відображають зміст цього розділу, зокрема, це стосується структури тактичної підготовки юних футболістів та їх анатомо-фізіологічних та психологічних особливостей.
4. У другому розділі дисертаційної роботи описуються умови тестування футболістів в межах педагогічного експерименту. У спортивній метрології тести розподіляються на рухові, стандартні функціональні проби, максимальні функціональні проби. Рухові тести виконуються з дотриманням суворо стандартних умов щодо простору та часу виконання, тому на наш погляд, рухові тести у дослідженні, варто було б визначати не як «тести», а як «контрольні вправи».
5. Поряд з використанням при аналізі статистичного матеріалу таких числових характеристик вибірок як середнє арифметичне та середнє квадратичне відхилення варто було б визначати коефіцієнт варіації, що характеризує однорідність вибірки.
6. При порівнянні статистичних розбіжностей варто аналізувати абсолютні значення, а не відсоткові.
7. Було б доцільним, більш акцентовано описати формування програм тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років з урахуванням тактичних систем гри.
8. Текст роботи дещо перевантажений умовними скороченнями, що в певні мірі впливає на сприйняття матеріалу.
9. У дисертаційній роботі є деякі орфографічні та стилістичні помилки, зокрема, на ст. 31, 39, 68, 91, 117, 132, 190.

Зазначені зауваження та недоліки в переважній більшості носять дискусійний характер та не впливають на позитивний зміст дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Наконечного Романа Богдановича на тему «Тактична підготовка футболістів віком 11-12 років із використання інтерактивних завдань», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про

затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44), а її автор Наконечний Роман Богданович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

Доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, професор кафедри теорії і методики спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

[Handwritten signature]

Костюкевич Віктор Митрофанович

Гостюкевич Віктор Митрофанович
Засвідчую
Підписав
" 08 " 01 2023

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:10:12 05.01.2023

Назва файлу з підписом: Відгук Костюкевич В.М..pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 8.3 МБ

Назва файлу без підпису: Відгук Костюкевич В.М..pdf.asice
Розмір файлу без підпису: 8.3 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КОСТЮКЕВИЧ ВІКТОР МИТРОФАНОВИЧ

П.І.Б.: КОСТЮКЕВИЧ ВІКТОР МИТРОФАНОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 1941819473

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 21:31:07
04.01.2023

Сертифікат виданий: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Серійний номер: 248197DDFAB977E50400000057D6E500BF06CF03

Тип носія особистого ключа: Незахищений

Алгоритм підпису: ДСТУ-4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований